

הקריסה בתפיסת הניצחון של חמאס והשחיקה באתוס "ההתנגדות המזוינת"

קובי מיכאל | גיליון 2196 | 6 בספטמבר 2026

סקרי דעת קהל שנערכו לאחרונה בקרב הציבור הפלסטיני מצביעים על היחלשות משמעותית של נרטיב ה"התנגדות מנצחת" ומשקפים תפנית תפיסתית עמוקה שמעבירה את מרכז הכובד מתמיכה באסטרטגיית ההתנגדות של חמאס לעבר תפיסה פרגמטית המודעת למחירה.

תהליך התפכחות זה מתבטא בצניחה חסרת תקדים בתמיכה ב"מאבק המזוין" כדרך האפקטיבית להשגת יעדים לאומיים, מול זינוק בנכונות לחזור לאפיקים של משא ומתן מדיני והתנגדות עממית לא אלימה. מגמות אלו, העולות מסקרי אורך של המרכז הפלסטיני למדיניות וסקרים (PCPSR) ומסקר מקיף של המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS), מצביעות על אובדן הבלעדיות של חמאס בהובלת הרחוב הפלסטיני ועל צורך אזרחי גובר לא בקידום שאיפות לאומיות, אלא בפתרונות מעשיים והתמקדות בהישרדות עצמית ומשפחתית.

על ישראל והקהילה הבינלאומית לנצל את הסדק בלגיטימציה של חמאס על ידי חיזוק גורמים פלסטיניים פרגמטיים, יצירת אופק מדיני מוגדר וקידום מענה הומניטרי-אזרחי המשולב במנגנוני שלטון חלופיים לחמאס, תוך סיכול שיקום אחיזתו האזרחית והרעיונית ברצועת עזה. סביר להניח שמהלך מסוג זה עשוי גם להוביל לשינוי חיובי במיצובה הבינלאומי של ישראל ולהידוק שיתוף הפעולה עם הממשל האמריקאי באופן שיסייע לקידום אינטרסים ישראליים מול איראן ולבנון.

רקע

התמוטטות נרטיב ה"התנגדות מנצחת" מהווה את אחד הממצאים הבולטים והמשמעותיים בשני סקרים שנערכו לאחרונה בקרב הציבור הפלסטיני: סקר המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) מיוני 2026 וסקר המרכז הפלסטיני למדיניות וסקרים (PCPSR) מאוגוסט 2026. זאת, בהשוואה לסקרים מוקדמים יותר, בעיקר של PCPSR, שנערכו מאז פרוץ המלחמה. אם בראשית הדרך נתפסה מתקפת ה-7 באוקטובר בקרב חלקים נרחבים בציבור הפלסטיני כהישג היסטורי, הרי שבחלוף הזמן – מול הרס הרצועה, המחיר האנושי הכבד והיעדר אופק מדיני-צבאי לחמאס – המציאות טפחה על פני ציבור זה.

סקרי PCPSR – מבט השוואתי

סקרי PCPSR שנערכו בין דצמבר 2023 לאוגוסט 2026 מראים כי אמון הציבור הפלסטיני ביכולתו של חמאס להשיג "ניצחון" במערכה ספג מכה אנושה, ונשחק בעקביות לאורך שלבי הלחימה השונים.

כפי שמציגה הטבלה שלהלן במבט השוואתי, אם כחודש לאחר פרוץ המלחמה עמדה התמיכה/אמונה בניצחון חמאס בקרב הציבור הפלסטיני בעזה וביהודה ושומרון על 70%, הרי שכעבור שלוש שנים היא ירדה באופן דרסטי ל-20% בלבד. במקביל, אם בראשית המלחמה נרשמה תמיכה גבוהה ב"אתוס ההתנגדות", הרי שבסופה 60% מהציבור הפלסטיני הביעו עמדה לפיה אף צד לא ניצח במלחמה.

נקודת זמן	תמיכה/אמונה בניצחון חמאס כלל המדגם	התפלגות אזורית (יהודה ושומרון מול עזה)	המשמעות
דצמבר 2023	70%	פער ניכר: 83% ביהודה ושומרון לעומת 50% בעזה	תמיכה גבוהה ב"אתוס ההתנגדות"
אוקטובר 2025	39%	ירידה הדרגתית בשני האזורים: 27% בעזה 48% ביהודה ושומרון	שחיקה מתמשכת (צניחה של 30%) לצד התארכות הלחימה
אוגוסט 2026	20%	21% ביהודה ושומרון 20% ברצועת עזה	60% סבורים כי אף צד לא ניצח. קריסה בהערכת ההישג של מתקפת ה-7 באוקטובר. ניכרת התפכחות והבנה הולכת וגוברת לגבי מחירי ההחלטה לצאת למתקפה, שנתפסת כיום על ידי רוב הציבור הפלסטיני כגורם לאסון לאומי.

השינוי העמוק ביותר, כפי [שעולה](#) מסקרי PCPSR, בא לידי ביטוי בתפיסת האסטרטגיה הלאומית הרצויה: נטישת אסטרטגיית "המאבק המזוין" של חמאס לטובת חזרה לאפיקים מדיניים, דיפלומטיים ומאבק עממי:

אסטרטגיה מועדפת להשגת מדינה	דצמבר 2023 כלל המדגם	אוקטובר 2025 כלל המדגם	אוקטובר 2025 כלל המדגם	שינוי מוקד והערות
מאבק מזוין	63%	40%	27%	צניחה חדה – השיעור הנמוך ביותר ב-4 השנים האחרונות
משא ומתן מדיני	~20%	~36%	44%	שיא של 4 שנים – נתפס כדרך האפקטיבית ביותר
התנגדות עממית לא-אלימה	~13%	~19%	19%	עלייה עקבית בחיפוש חלופות אזרחיות

טבלת השוואה: זירת יהודה ושומרון – סקרי 2026 (PCPSR מול INSS)

השוואת נתוני סקר אוגוסט 2026 של PCPSR לממצאי סקר יוני 2026 של INSS שנערך בקרב הציבור הפלסטיני בגזרת יהודה ושומרון מאמתת ומחזקת את המגמות הכלליות:

סוגיה שנבחרה	ממצאי PCPSR אוגוסט 2026 (כלל הציבור)	ממצאי INSS יוני 2026 (יהודה ושומרון)	תובנה השוואתית מרכזית
תמיכה בדרך המאבק המזוין	27% תומכים במאבק מזוין כדרך מועדפת (צניחה מ-63%).	57% מסכימים כי "המאבק האלין נכשל ושיש להתמקד בדיפלומטיה". רק 13% תומכים בהמשך המאבק המזוין	קונצנזוס רחב וגובר בדבר כישלון התפיסה ותוצאותיה ההרסניות של הדרך הצבאית.
תמיכה במשא ומתן/ אפיק מדיני	44% רואים במשא ומתן את הדרך האפקטיבית ביותר.	43% תומכים במשא ומתן ישיר; 52% תומכים בפתרון 2 מדינות.	התכנסות נתונים המעידה על חזרת האמונה באפיק המדיני.
תמיכה פוליטית בחמאס	24% מכלל המדגם (18% בלבד ביהודה ושומרון).	6% בלבד מביעים תמיכה פוליטית ישירה בחמאס ביהודה ושומרון.	השחיקה במעמד חמאס חריפה במיוחד ביהודה ושומרון.
החשש מ"עזתזציה"	76% חשים היעדר ביטחון אישי; 87% חוששים מאובדן אדמות.	75% מתושבי יהודה ושומרון חוששים מהרס הדומה לרצועת עזה.	אימת החורבן בעזה משמשת גורם מרסן ומפקח מרכזי ביהודה ושומרון.

משמעויות

1. ממצאי PCPSR

- סקרי האורך המשיכו להצביע על פער מבני מתמשך בין יהודה ושומרון לרצועת עזה: בעוד שתושבי יהודה ושומרון נטו לאורך זמן לשמור על עמדות ניציות יותר (בשל ריחוקם מהלחימה הישירה), תושבי עזה – שחוו את ההרס והסבל ההומניטרי מקרוב – הובילו את מגמת הירידה בתמיכה בחמאס ובמהלכיו.
- כבר בסקרי 2024-2025 החלה להסתמן ירידה בתמיכה בשיקום שלטון חמאס ביום שאחרי, לצד דרישה גוברת למעורבות גורמים טכנוקרטיים, הרשות הפלסטינית או גורמים בינלאומיים בניהול החיים האזרחיים.

2. משמעויות סקר ה-INSS

- סקירות עומק של INSS הראו כי ככל שגברה התמוטטות התשתיות האזרחיות והאכזבה מיכולת ההתנגדות להגן על האוכלוסייה, חלה שחיקה קשה בלגיטימציה של חמאס כחלוץ המחנה הלאומי.
- צמיחת הזרם הפרגמטי: הנתונים המראים כי 52% תומכים בפתרון שתי מדינות, 43% תומכים במשא ומתן, 13% תומכים בהתנגדות לא-אלימה (סה"כ 56% התומכים בחלופות לא-צבאיות) ו-57% חושבים שהמאבק האלין נכשל, משקפים את היחלשות הבלעדיות של נרטיב "איחוד הזירות וההתנגדות" והבנת מחירי הבידוד המדיני.

דיאלקטיקה במיטבה בהלך הרוח הציבורי

ניתוח הלך הרוח בציבור הפלסטיני בנקודת הזמן הזו חושף דיאלקטיקה פנימית חריפה, המהווה ביטוי למפגש הכואב בין הרגש והאתוס המושרש לבין ההכרה הריאלית בתוצאות החורבן והכישלון הצבאי. דיאלקטיקה היא מפגש של תזה ואנטי-תזה ולכן בבסיסה היא ביטוי של ניגודים. הדיאלקטיקה כגישה פילוסופית מנסה ליישב בין הניגודים בדרך של דיון (סינתזה). אך אם נדרש ליישב בין הניגודים או להבין את קיומם זה לצד זה, הרי שמגיעים לכשל לוגי כל אימת שמתייחסים לתפיסה האמורה להציג רעיון בצורה קוהרנטית. בנוגע לדיאלקטיקה הפלסטינית, הדיון טרם מוצה והכשל הלוגי אינו מוסבר בצורה

מספיק משכנעת. אין כאן ניגודיות משלימה; יש כאן ביטוי למאבקים רעיוניים פנימיים של הפלסטינים כאינדיבידואלים וכציבור. מדובר באתוס של התנגדות מזוינת המשוקע עמוקות בתשתית הפסיכולוגית של הקולקטיב הפלסטיני, לצד חוויה כואבת של כישלון במימוש. אתוס זה בא לידי ביטוי בעמדת הרוב השואף לפתרון של מדינה פלסטינית אחת (בשתי ואריאציות המוצגות בסקר INSS) ובעמדה לפיה שני הצדדים הפסידו (27% חושבים שאף לא אחד מהצדדים ניצח במלחמה ו-38% חושבים ששני הצדדים הפסידו – כפי שעולה מסקר INSS מיוני 2026). יש כאן מפגש של ראש ולב, מצוקה בלתי פתורה, מעין ייאוש המזין תקווה – עדיין לא בחירה מודעת בדרך הנבחרת. נדמה כי ההנחה הישראלית לפיה עבור הפלסטינים הפסד של ישראל הוא העיקר ותמורתו הם מוכנים לשאת בכישלון, מאתגרת בעת הזו.

לצד ירידה משמעותית בתמיכה בחמאס (שאיננה מתורגמת לעלייה בתמיכה בפת"ח – שני הארגונים לא זוכים להערכה ולהוקרה של רוב הציבור הפלסטיני) ועלייה בתמיכה במשא ומתן שיוביל להקמת מדינה פלסטינית, ניכרת התנגדות מאוד גדולה לפירוק החמאס מנשק; 50% מאמינים שההתנגדות המזוינת הועילה למאבק הלאומי הפלסטיני. בנוסף, נרשמה תמיכה רחבה מאוד באיראן ובחות'ים – גם אם ניתן להסבירה כתמיכה באויב של ישראל הנתפסת כמי שפוגעת בפלסטינים, יש בה ביטוי לתמיכה בהתנגדות מזוינת של גורמים רדיקליים. זאת ועוד, בציבור הפלסטיני נרשמה גם תמיכה משמעותית גדולה יותר בבכיר חמאס ח'ליל אלח'ייה לנשיאות בהשוואה לאבו מאזן (בלי קשר לכך שמרוואן ברע'ותי עדיין מוביל).

בנוסף, לצד גידול בתמיכה במשא ומתן לפתרון שתי המדינות, רוב מוחלט וגדול של שני שליש מהמשיבים בסקר PCPSR מאוגוסט 2026 מתנגד לדרישה לחייב את המועמדים בבחירות לקבל את התחייבויות אש"ף, כולל ההסכמים עם ישראל, כתנאי להתמודדות בבחירות. רק 27% תומכים בדרישה זו. התמיכה בתנאי זה גבוהה יותר בעזה מאשר בגדה המערבית: 35% ו-21%, בהתאמה. אחוז המתנגדים לדרישה זו בסקר אוקטובר 2025 עמד על שיעור נמוך יותר של 63%. לא ברור איך נתון זה מסתדר עם התמיכה בפתרון שתי המדינות.

נתון נוסף המצביע על עוצמת הדיאלקטיקה בקרב הציבור הפלסטיני הוא ההתייחסות לתחושת הביטחון האישי של פלסטינים תושבי יהודה ושומרון; 76% מן התושבים מדווחים על היעדר תחושת ביטחון, אבל רק 10% חושבים שאלימות המתנחלים והרחבת ההתנחלויות הם הנושא החשוב ביותר שבו יש לטפל כעת. בנוסף, למרות העלייה הדרמטית באלימות המתנחלים והטרור היהודי, ולמרות הרחבות משמעותיות של התנחלויות והשתלטות על שטחים פלסטינים, יש ירידה בתמיכה בחמאס ובהתנגדות המזוינת. אם מבודדים נתון זה מהנתונים הסותרים (הדיאלקטיקה), הרי שמתבקש הסבר לתופעה חריגה זו. לא ברור האם מדובר בסוג של ייאוש והשלמה עם המצב, בין אם כתוצאה מאובדן אמון מוחלט ברשות הפלסטינית ובמפלגות – חמאס ופת"ח, פחד מפני "עזתזציה" של יהודה ושומרון בגין תגובות ישראליות אלימות להתנגדות עממית רחבה (אינתיפאדה), או משהו אחר.

להלן דוגמאות בולטות המשקפות את המגמות לעיל, כפי שהן משתקפות מנתוני סקר אוגוסט 2026 של PCPSR:

- **תמיכה במשא ומתן מול סירוב להתחייבויות אש"ף:** לצד העלייה בתמיכה במשא ומתן ובפתרון שתי המדינות (52% בסקר PCPSR, 56% בסקר INSS), 66% מתנגדים (בסקר PCPSR) לדרישה לחייב מועמדים בבחירות לקבל את התחייבויות אש"ף והסכמי הקודמים עם ישראל.
- **הכרה בכישלון המאבק המזוין מול סירוב להתפרקות מנשק:** על אף הצניחה בתמיכה במאבק המזוין וההודאה בכישלון, 72% (בסקר PCPSR) מתנגדים לפירוק חמאס מנשקו לפני נסיגה ישראלית מלאה. ניגוד זה נובע מחשש עמוק כי פירוק הנשק יוביל לחידוש הלחימה ולא לנסיגה.
- **המצוקה האזרחית מול אובדן האמון במוסדות:** 65% מהציבור (סקר PCPSR) רואים כיום ברשות הפלסטינית נטל, ו-83% מאמינים כי קיימת שחיתות במוסדותיה. במקביל, 58% סבורים כי פתרון שתי המדינות אינו מעשי עוד בשל התרחבות ההתנחלויות.

מינוף הניצחון: תובנות והמלצות לאסטרטגיה ישראלית

את הסדק העמוק באתוס המאבק המזוין והנכונות חסרת התקדים של הציבור הפלסטיני לפנות לאפיק של משא ומתן יכולה ואולי גם צריכה ישראל לפרש כניצחון ישראלי, אלא שמגמות אלו אינן מהוות רק סיכום של מערכה צבאית, אלא חלון הזדמנויות אסטרטגי נדיר. ניצחון צבאי ותודעתי שאינו מלווה ביוזמה מדינית עלול להתפוגג ולהפוך לגל נוסף של תסכול ואלימות. כדי למנף את תוצאות המלחמה ולהפוך את ההישג הטקטי והתודעתי לשינוי אסטרטגי יציב, על ישראל לעצב

אסטרטגיה תוך אחיזה במצפן ברור – מפת דרכים שתסייע בידה לעצב את סביבת הפעולה ולקדם את מימוש האינטרסים החיוניים שלה.

מפת דרכים למינוף אסטרטגי של הניצחון

1. שרטוט אופק מדיני ותשתיות להסדרה פלסטינית:

התפכחות הציבור הפלסטיני מחמאס והעלייה בתמיכה במשא ומתן (44%) דורשות מענה ישראלי בצורת אופק מדיני ברור. ישראל צריכה ליזום מתווה להסדרה הדרגתית ומדורגת, המבוססת על הסכמים ישירים ומנגנונים מעשיים:

- **ברצועת עזה:** קידום תוכנית שיקום אזרחית-כלכלית מקיפה, המותנית בפירוק התשתיות הצבאיות והרחקת חמאס ממוקדי השלטון, תוך שילוב גורמים טכנוקרטיים מקומיים וכוחות בינלאומיים/ערביים ברוח תוכנית עשרים הנקודות.
- **ביהודה ושומרון:** חיזוק היציבות הכלכלית-אזרחית, הפחתת חיכוך וחיזוק מנגנונים שלטוניים מתוקנים ויעילים שיחליפו את תחושת הוואקום. זאת, כדי למנוע זליגת טרור בשל חוסר תנופה מדינית, לצד יצירת המנגנונים ועידודם להאצת תהליכי רפורמה הכרחית ברשות הפלסטינית.

2. פריצת דרך בנורמליזציה והרחבת הסכמי אברהם:

יוזמה מדינית ישראלית בזירה הפלסטינית היא המפתח לקידום תהליך הנורמליזציה והרחבת הסכמי אברהם. הצגת מתווה הסדרה אמין תאפשר את חידוש התנופה, בדגש על פריצת דרך היסטורית לכינון יחסים רשמיים עם ערב הסעודית ומדינות מוסלמיות נוספות. נורמליזציה זו תייצר מרחבי הזדמנויות חדשים בהתייחס לסוגיה הפלסטינית ותעניק גב אזורי, כלכלי וביטחוני להסדרים בשטח.

3. הידוק הברית והתיאום עם הממשל האמריקאי:

נכונות ישראלית להוביל מהלך מדיני פרו-אקטיבי תביא לשיקום חסר תקדים של היחסים והאמון מול הממשל האמריקאי והקונגרס. תיאום אסטרטגי הדוק זה יאפשר לישראל:

- לרתום את ארצות הברית לסיכול פרויקט הגרעין האיראני ולהכתבת מציאות ביטחונית חדשה ויציבה בגבול הצפון מול חיזבאללה ולבנון.
- לרתום את ארצות הברית ואת הקהילה הבינלאומית להובלת מיזמי שיקום וביטחון אזוריים – עיצוב ארכיטקטורה אזורית חדשה.
- לבצר את מעמדה המדיני של ישראל, לבלום יוזמות חד-צדדיות וחרמות בפורומים בינלאומיים (כגון האו"ם ובית הדין בהאג).

4. שיקום המיצוב והלגיטימציה הבינלאומית של ישראל:

העברת הדגש הישראלי מניהול סכסוך צבאי בלבד להובלת פתרונות מדיניים אזוריים תשנה את הדימוי הבינלאומי של ישראל. ממהלך זה ייגזרו חיזוק הקשרים הדיפלומטיים, המדעיים והכלכליים עם אירופה ומדינות נוספות, וישראל תחזור למעמדה כנכס אסטרטגי, טכנולוגי וערכי במערב.

סיכום

אם מגדירים ניצחון לא רק במספר היעדים הצבאיים שהושמדו, אלא במידת ההפנמה של הציבור היריב את מגבלות הכוח והמחיר של הרדיקליזם – הנתונים מראים כי מלחמת חרבות ברזל סדקה באופן חסר תקדים את התשתית הפסיכולוגית של המאבק המזוין הפלסטיני. ניתן לראות בכך ניצחון ישראלי, גם אם אינו מושלם, בעיקר מכיוון שישראל עדיין לא הצליחה לכפות על חמאס את תנאיה לסיום המלחמה וגם מכיוון שההישג טרם תורגם למציאות באמצעות מעשה מדיני.

הציבור הפלסטיני באוגוסט 2026 מציג תמונת מצב של ייאוש אבל גם פיתחון בהתייחס ליוהרת הניצחון של חמאס. הוא מבין את מחיר החורבן, ומביע נכונות גדולה מבעבר לפנות לאפיקים דיפלומטיים ולמשא ומתן. הכרת הציבור הפלסטיני

בחורבן שהביא עליו חמאס מהווה בסיס לתביעה הישראלית וגם לזו של אבו-מאזן לפיהן אין לשלב את חמאס בשום אופן במנגנוני השליטה החדשים שנבנים ברצועת עזה ויש לפרקו מנשקו ללא פשרות ובאופן מלא.

שילוב של ניצחון תודעתי זה עם יוזמה מדינית אמיצה יאפשר לישראל לא רק לבלום את ההתעצמות מחדש של שלטון חמאס ברצועת עזה, אלא גם "לאחוז את השור בקרניו": לשרטט אופק אסטרטגי חדש ומפת דרכים לעיצוב מתמשך של המרחב באופן שישירת ויקדם שורת אינטרסים חיוניים לישראל.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.